

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XXII. De modis acquirendi rerum dominium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

CASUS XXII.

De modis acquirendi rerum
dominium.

Bartholus quærit. 1. Quot modis res acquirantur. 2. Quid de animalibus mansuetis custodiam egressis. 3. Sylvestribus. 4. Apibus columbis. 5. Piscibus. 6. An venatio sit prohibita clericis. 7. An Princeps possit eam prohibere omnibus. 8. An tunc debeat stare pro damno per feras causato. 9. Quid de venantibus contra prohibitionem. 10. Quid si unus feram vulneravit. 11. Quid de gemmis & lapillis in littore, mari vel flumine. 12. Fodinis. 13. Sylvis, pascuis. 14. Rebus derelictis. 15. 16. 17. 18. Thesauris. 19. Quid de accessione per nativitatem, alluvionem &c. 20. Per industriam. 21. Mixtionem, confusionem. Pro resolut.

I. QUÆR. I. Quot modis acquiri possit rerum temporalium dominium?

R. Variis I. Per contractum dominii translativum, v. g. donationem, emptionem, mutuum, &c. De quibus suo loco. 2. Per præscriptionem, de quâ Cas. seq. 3. Per inventionem, de quâ Cas. 45. n. 8. & inf. n. 17. 4. Per accessionem. 5. Per occupationem, de quibus in præsentibus. Est autem occupatio, rei vacantis vel derelictæ corporalis apprehensio cum animo eam habendi in suam. Res vacantes dicuntur, quæ nullum habuerunt Dominum: harum aliquæ sunt animatæ, ut feræ in sylvis, pisces in aquis, aves in aëre, quæ acquiruntur venatione & piscatione; aliæ sunt inanimatæ

animata, ut gemmae, lapilli in litore maris vel fluminum. Res derelicta vocantur, quae Dominum habuerunt, sed habere desierunt, ut missilia principum, thesauri dudum reconditi &c.

QUÆR. II. Quid circa occupationem animalium in genere? 2.

1. Sequentia 1. Animalia mansueta, & domestica, quae ex natura sua non sylvescunt, ut bos, ovis, canis, gallina, etsi custodiam Domini sui longius egressa fuerint, non amittunt priorem Dominum, sed ubicunque reperta, vel etiam ab incendio, naufragio, vel lupo erepta, Domino sunt restituenda.

2. Animalia sylvestria, fera, vaga, fiunt primo occupantis, ut ursi, cervi, apri, lepores, cuniculi, aves &c. L. 1. ff. de acq. possess. Manentque sub ejus dominio, quamdiu in custodia coercentur, adeo ut omnis, qui illa quovis modo à custodia extrahit, furtum committat cum onere ea Domino restituendi; si vero à custodia emissa, vel profuga consuetudinem redeundi amiserint (quod tunc censetur fieri, si ter vel quater non redierint, nec facile recipi possunt) tunc tanquam sylvestria & communia iterum à quovis occupari possunt; quod idem dicendum est de apibus, si extra conspectum Domini avolantes facile recipi non possunt §. apum instit. De rerum divis. item de columbis, si columbarium per aliquot dies deseruerint; quocirca tamen attendenda est locorum consuetudo. Difficultas hic est, an liceat columbas meliori escâ propositâ, vel aliis artificiis ex alieno columbario allicere, ut consuetudinem redeundi amittant; suppono enim columbaria seclusâ lege specialiter prohibente esse licita, ut probat Molin. dis. 48. 1. Id per se non licere, praesertim si

um
es acq
mansuet
Apibus
prohiben
bere on
o per p
a pro
vit. 11.
i vel p
14. 2.
is. 19.
uonem
n, con
rerum
ii trane
mutu
scripiti
em, de
ccellio
praesen
erelicta
endi
habue
ata, u
e, qui
sunt in
animata

si accedat fraus, ut si alliciantur proposito semina odorifero, vel aliis illecebris; nam quamvis animalia consuetudine redeundi amissâ fiant primò occupantis, quamdiu tamen consuetudinem illam retinent, non licet ea allicere ad consuetudinem deserendam, sicut non licet ea irritare, ut ruptâ custodiâ fugiant *Lugod. 6. n. 43.* Si tamen absit fraus, & columbæ suâ sponte ad alium redire desinant, & tuis ob meliorem escam commaneant, meritò te saltem ob communem consensum & consuetudinem excusant *Sylvius 2. 2. q. 66. a. 2. Less. c. 6. dub. 6. n. 28.*

5. 3. Si custodia ferarum magnæ sit vastitatis & magis constituta ex natura loci, quàm hominum industriâ, ut cervi in magnis saltibus, pisces in stagnis & lacubus, ita ut captura existat difficilis & dubia, adhuc retinent naturalem libertatem, idèoque fiunt primò occupantis *Covarruv. Molin. Laym. c. 3. t. 1. c. 5. n. 12.*

6. QUÆR. III. Quid circa venationem?

R. Sequentia I. Venari per se licitum est, prohibetur tamen clericis c. 1. & 2. de clerico venatore & in *Trid. sess. 24. c. 12. dereform.* Et adhuc magis religiosus per Clem. I. §. porro. hæcque prohibitio non intelligitur de venatione quietâ, minimè tumultuosâ, cum retibus, laqueis & paucis canibus, sed de ea, quæ fit cum clamore, armorum, equorumque strepitu *Castrop. Laym. n. 15. Lug. n. 51. Sporr. t. 6. c. 1. n. 156. Metzger t. II. d. 27. a. 1. n. 6.* Imò clericum ex capite venationis secluso scandalo non facillè esse damnandum mortalis docet *Molina d. 44.* Et pœna suspensionis in clericos venatores per Concilium Aurelianense lata vel est usu abrogata, vel non arguit culpam gravem, cum tantùm sit ferendæ sententiæ.

2. Pos-

2. Possunt quidem Principes in locis publicis 7.

sibi venationem reservare, & aliis prohibere, etiam ob solam recreationem, quia Princeps pro bono publico laborat, ideoque dignum est, ut ei recreationes congruæ ex publico retribuuntur

Less. h. t. 4. de just. q. 6. a. 4. Omnem tamen venationem in omnibus sui principatûs locis prohibere, nimis est durum, nec in jure, nec sufficienti ratione fundatum; nam ad illorum recreationem sufficit, quod quædam loca illis reserventur *Sylv. l. c.* tenenturque Princeps damna, quæ fe-

8. ræ, ob prohibitionem multiplicatæ, vicinis agris vel pratis inferunt, resarcire, nisi Domini prædiorum ex contractu oneroso, vel gratis consenserint

Molin. d. 27. Ubi explicat modum restituendi, & obligationem, quam confessarii principum habent negandi eis absolutionem, quamdiu efficax remedium adhibere nolunt; neque justa est prohibentium excusatio, quod forsitan permittant ferarum occisionem, quoties in alienos agros eruperint, quia non tantum tenentur hoc permittere, sed etiam operam dare, ne subditi ex ferarum multitudine damnum patiantur, *Covar. ad reg. peccatum p. 258. Sylvius a. 2.* Simili modo peccant & restituere tenentur, qui ad venandum egressi per suos famulos, equos, vel canes damna inferunt alienis segetibus, prædiis &c *Navar c. 17. n. 125. Angel. Sylvest. V. Venatio.*

3. Qui tempore indebito v. g. quando feræ sunt 9. prægnantes, aut in fundo alieno contra prohibitionem Principis venantur, feras, quas capiunt, suas faciunt, nisi locus sit circumseptus, quia manent communes; peccant tamen, sed plerumque tantum venialiter, nisi grave damnum inferant, segetes

Q

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

segetes conculcando, sobolem ferarum extinguendo, vel abigendo, hâc enim ratione multum nocent, non autem quòd capiant aliquas feras magni valoris, cum illæ ante captum non spectent ad Dominum fundi, vel aliquem alium, sed sint nullius *Sylv. l. c.* transgressores justè puniri possunt, rarò tamen periculi corporali, vel capitali, nisi damnum illarum esset valde grave vel cum contumaciâ aut quasi contemptu continuatum.

10. 4. Fera lethaliter vulnerata ab uno ita, ut moraliter effugere non possit, non est capientis, sed ejus, qui vulneravit & insequitur, qui eam jam moraliter cepit, & ita habet præis; si vulnus non est lethale, aut percussor deposuit animum eam insequendi, fit capientis; si fera à duobus est vulnerata, dubitatur autem, an ex primo vulnere erat moritura, dividenda est; si tuo laqueo irretita certò evasisset, nisi alius tenuisset, tota est tenentis, in dubio iterum est dividenda; *Lugo, Sporer L. c.* Si fera capta in continenti effugiat, fit primo capientis, quia capiens nondum videtur habuisse stabile ejus dominium; si verò fuit aliquod tempus reclusa, & Dominus fugientem persequatur cum spe eam denuò apprehendendi, & tertius eam occidendo vel capiendo præveniat; fera non fit secundo capientis, sed retine priorum Dominum; sicut apes quando diu extra conspectum Domini non avolarunt ab alieno usucapi nequeunt.

11. QUÆR. IV. Qualiter per occupationem acquirantur res inanimatæ?

R. 1. Lapilli, gemmæ, uniones, conchillæ in mari vel flumine reperta sunt primò occupantur

cupantis ff de rerum divis. §. lapilli, dico occupantis, non videntis, nam si unus gemmam primò videat, alter verò priùs apprehendat, erit apprehendentis, non autem videntis, idem est de insulâ in mari repertâ nunquam inhabitata vel dudum deserta.

2. Fodinæ lapidum, cretæ, arenæ, salis 12. carbonum, tanquàm pars vel fructus fundi pertinent ad fundi Dominum; idem jure antiquo valebat de venis metallorum, argenti, auri &c. modò solent eas Principes sibi reservare in usus publicos, ita tamen, ut Domino fundi compensetur damnum, quod infertur loco Less. Laym. sup. Lug. n. 106.

3. Sylvæ vel pascua, si sint sub certo Do- 13. minio sive alicujus privati sive totius communitatis, absque crimine furti, & obligatione restitutionis ab aliis occupari, vel defructuari non possunt; quòd ad ligna arida tamen Domini non solent esse graviter inviti maximè respectu pauperum, Syl. l. c. si subditi in sylvis ad suum pagum vel communitatem spectantibus, contra prohibitionem ligna cædant ad usus sibi, suæque familiæ necessarios, modò non faciant magnam stragem, non peccant graviter, neque ad restitutionem obligantur, quia sunt pars communitatis dominium habentis, & ejusmodi leges respectu subditorum plerumque sunt merè pœnales Salonius ad q. 62. a. 3. Tolet. l. 5. c. 20. Less. Azor p. 3. l. 5. c. 17. Econtra cædentes ligna vel depascentes pascua communitatis alienæ in notabili quantitate, peccant mortaliter, nisi & alii eorum sylvis & pascuis communibus utantur, damnùmque mutuò compensent, vel ex praxi constet vicinos conten-

tos esse solâ multâ transgressoribus imponi solitâ. *Salon. Rodrig. p. 1. c. 38. Molin. Azor. Valsq. Laym. L. c.* si respublica sylvam vel pascuum commune alicui elocavit, subditi non possunt ablatâque furto ligna cædere, vel pascuis uti, quia locatarius jus acquisivit, ideóque est rationabiliter invitus.

14. QUÆR. V. Quid circa res derelictas, & thesauros?

R. Imò: res *derelictæ* vocantur, quas Dominus non ampliùs vult esse è numero rerum suarum, nec curat eas recuperare, etsi facile possit, unde patet res metu naufragii, vel incendii ejectas, vel ex tali periculo ereptas, non esse derelictas, nec fieri primò occupantis *l. navigia Cod. de furtis*, quia Dominus ideo non abjicit, quòd habere nolit, sed ut evadat periculum, vellétque recipere, si posset, & si bona naufraga sint Christianorum, occupantes sub excommunicatione reservata in Bullâ Cœnæ, ea restituere tenentur, nisi procul à fluctibus abrepta Dominus sciens, ubi sint, ea recipere non curet, vel tanta sit temporis longinquitas ex quo perdita sunt, ut Dominus vel ejus hæredes non possint ea moraliter recognoscere, nec aliquis sit, qui sciat ad ipsos pertinere, tunc enim verè censentur derelictæ. *Sporer n. 167. La Croix L. 3. p. 2. n. 90.*

15. R. II. Circa thesaurum tenenda sunt sequentia. 1. Thesaurus in jure definitur: *verus pecunia vel similis rei depositio, cujus non extat memoria*, sive in terra, muro, arbore, sive alibi reconditus fuerit; si extet rei memoria, vel Dominus, aut ejus hæredes cognosci possint, non est propriè thesaurus, nec est inventoris,

roris, sed Domino, vel ejus hæredibus restitui debet; unde patet, quid dicendum sit, si emissi vas tabaci, saccum lanæ hostibus ereptum, in quo invenis aurum, vel aliud pretiosum, si Dominus omnino ignoratur, ipsâ inventione acquiris tibi thesaurum, nec quidquam teneris venditori restituere, quia invenisti in re tuâ, nec venditor fuit Dominus thesauri, nec eum tibi vendidit, utpote sibi ignotum, sed lanam tantum, cujus pars non est thesaurus latens, ideoque si non à te, sed ab alio in tua lana reperiretur, ex media parte foret inventoris: Econtra si scire possis, quis aurum in lanâ deposuerit non sis Dominus auri, quia non est thesaurus, Sed res aliena, tibi per errorem tradita, Nec *obstat*: quòd ignorans latere aurum, per triennium bonâ fide saccum habueris, quia ignorans non possidet, per consequens nec præscribit. vid. Cal. 55, a. n. 9. ubi dicam, quòd sciens latere in alieno agro, vel sacco thesaurum, illum absque injuriâ pretio ordinario emere possit.

2. Thesaurus sive casu, sive ex proposito, 16. repertus in fundo quòd ad dominium utile & directum proprio, totus est inventoris, nisi sit repertus arte magicâ, vel à legibus reprobata, tunc enim post, & non ante sententiam judicis cedit fisco *L. 10. C. Tit. 15. Sylvius q. 66. a. 5. Lugo, Sporer L. c.*

3. Thesaurus casu repertus in fundo alieno ex mediâ parte debetur Domino fundi, & quidem ante sententiam, quia hæc constitutio non est in pœnam, sed ex æquitate naturali: studio quæsitus, & inventus cum consensu Domini totus est inventoris, sine consensu, vel

cum consensu fraudulenter obtento reperitur totus debetur Domino *L. nemo C. de Thefaur.* quia tamen lex quoad illam medietatem est pœnalis, integer thesaurus non debetur Domino, nisi post sententiam iudicis *Sylv. Rebell. Less. Laym. sup.*

17. 4. Si penes unum est dominium fundi directum, penes alium dominium utile, ut in feudo, emphyteusi &c. tunc thesaurus à 3tio aliquo in tali fundo absque dominorum consensu quæsitus & inventus, ex æquo inter utrumque Dominum dividendus est; si unus ex partialibus Dominis thesaurum invenit, tunc dimidium totius ad inventorem pertinet non minus quam si extraneus casu invenisset, alterum dimidium iterum dividendum erit inter utrumque usufructuarium scilicet & proprietarium *Sporer. n. 173.* excipiunt tamen *Rebel. Molin. Metzger hic art. 2. n. 7.* merum usufructuarium, quia thesaurus non est fructus fundi; multò magis excipiendus, qui fundum in locationem, commodatum vel pignus accipit, ita ut illi non plus debeat de thesauro, quam illi, qui in fundo planè alieno thesaurum cum, vel sine consensu Domini reperit.
18. 5. Thesaurus casu inventus in loco publico sub nullius proprietate constituto, etsi sit sub dominio jurisdictionis, ut Ecclesia, cœmeterium, forum, viæ publicæ, flumina, totus est inventoris; si ex industriâ sit inventus, aut locus publicus speciali jure proprietatis spectet ad Principem vel Magistratum, tunc dimidia pars erit fisci vel Ecclesiæ *inst. §. de rerum divis. Covarr. Bald. Less. Sylv. Sporer. l. c.*

QUÆR. VI. Quid & quotuplex sit accessio 19.
& qualiter per eam acquiratur dominium? R.
Accessio est jus, quo res aliqua ideo fit tua,
quia rei tuæ tanquam præsuppositæ & princi-
paliori accedit. Alia est naturalis, alia industrialis.

Accessio naturalis fit primò per *nativitatem*,
sic Dominus ancillæ fit Dominus prolis, etsi
pater sit liber, partus enim sequitur venterem,
Dominus pecoris fit Dominus fœtum, Domi-
nus fundi fit Dominus arborum, quæ in illo
crescunt, nam accessorium sequitur principale
reg. jur. 42. in 6.

2. Fit per *alluvionem*, alluvio autem est in-
crementum, quod alluente flumine uni præ-
dio demitur, & alteri adjicitur; quod si fiat la-
tenter, & quasi insensibiliter, dicitur *alluvio*
latens, & pertinet ad eum, cujus fundo adjici-
tur; si avulsio fiat per manifestum fluminis
imperum, dicitur incrementum *patens* v. g. vis
fluminis partem (intellige notabilem) de tuo
prædio detraxit, & meo attulit, palam est,
eam tuam permanere; nisi longiore tempore
fundo meo adhæserit, arborésque, quas secum
traxit, in meo fundo radices egerint; ex eo
tempore censetur meo fundo acquisita *L. adeo*
§. planè: de acq. rer. dom. Si nata fuerit insu-
la, vel flumen alveum mutet, alveus relictus,
aut nova insula accedit prædiis vicinioribus,
nata in medio flumine fit communis iis, qui
ab utraque parte fluminis prope ripam prædia
possident, *Cit. L. adeo §. præterea de rerum divis.*

R. II. *Accessio industrialis* fit per plantatio- 20.
nem, inædificationem, intexturam, scriptio-
nem, pictionem, quò etiam reducitur, speci-
ficatio, mixtio secundùm sequentes explicationes.

Q 4

1. Quid-

1. Quidquid ædificatur, seritur, plantatur postquam radices egit, cedit solo utpote principaliori *instit. de rerum divis.* Unde si ædificasti in alieno fundo, Dominus fundi fit Dominus ædificii, & quidem si id fecisti scienter in foro externo, nihil repetere potes, etiam si domus diruatur; si bonâ fide egisti, tenetur Dominus pretium materiæ & operarum solvere. *L. adeo ff. de acq. rer. dom.* si ex alienis lignis in proprio fundo ædificasti, sis Dominus ædificii, sed ex jure civili cogi potes ad ligna in duplum vel triplum solvenda, & si domus dissolvatur teneris ligna reddere in specie.

2. Si annulo tuo accedat gemma; pes, vel ansa poculo, Dominus principalis fit Dominus accessorii, etsi hoc fortè sit pretiosius *L. 23. §. 2. ff. de rerum vindicat.* si tamen accessorium sine detrimento separari possit *Spor. Lug. 160.* docent non transferri dominium; olim scriptura chartæ cedebat per *§. littera instit. de rerum divis.* nunc verò, quia charta est vilis pretii, cedit Scripturæ sicut & tabula, colorque picturæ.

21. 3. *Specificatio* est inductio novæ speciei in rem aliquam, ita ut in commercio humano fiat alia res v. g. ex lana pannus, ex frumento farina, secus si tantùm ex lana alba fiat nigra, ex spicis excutiatur frumentum, quia manet eadem res; ut specificatio transferat dominium, requiritur primò bona fides, quia *L. 12. §. 3. ff. ad exhibend.* dicitur, quòd scienter faciens ex meis olivis oleum, vel ex meis uvivis vinum non fiat Dominus olei vel vini, ideo utique, quia id facit scienter hoc est malâ fide *Hannold. t. 5. n. 107. La Croix n. 125. Contra Bachovium,*

vinum, Wesenbecium. Deinde requiritur, ut materia ad priorem speciem reduci non possit v. g. ex alieno frumento fecisti panem vel cerevisiam, ex alienis uvis vinum, ex alieno corio calceos, ex vino acetum, ex quercu asseres, sis Dominus panis, cerevisiæ, vini &c. ita tamen ut tenearis Domino rei satisfacere, in quantum ex ejus re factus es ditior; Contra si materia aliena ad priorem formam reduci possit, non transfertur dominium v. g. ex meo argento fecisti poculum, ex meis asseribus navim, non sis Dominus poculi, vel navis, quia poculum potest iterum in argentum constari, navis in asseres dissolvi.

4to: *Mixtio* quâ res solidæ miscentur, v. g. pecunia cum pecuniâ, triticum cum tritico, vel *confusio* quâ confunduntur res liquidæ oleum cum oleo, vinum cum vino; tunc tantum transferunt dominium, si tuæ rei potiori vel notabili (ut meritò requirit *Lugo* n. 166.) bonâ vel malâ fide indiscernibiliter admisceas alienam, tacito saltem animo eam tibi acquirendi, & quidem, si id facias bonâ fide, solùm teneris restituere Domino, in quantum ex permutatione factus es ditior; si malâ fide, teneris ad rem & omne damnum emergens; si mixtio facta est casu, vel mutuo consensu, vel ita, ut res mixtæ discerni & separari possint, nulla fit domini translatio, sed singulis competit actio in rem, arbitrio judicis discernenda. *Instit de rerum divis.* idem est si rem alienam misceas tuæ cum animo non acquirendi dominium, ut si frumentum tuæ custodiæ commissum, ut melius conservetur, misceas tuo. *Lug. Sporr. L. c.*

Q 5 CASUS